

Ni pa seveda nobenega zadržka, kakor se je že uvodoma poudarjalo, da sodišča na zaprosilo političnih oblastev tudi političnim kaznjencem, nahajajočim se v sodnih zaporih, dostavljajo ukrepe in razsodila političnih oblastev ali pa jim, kar je pač isto, taka razsodila protokolarično razglašajo.

Slovenska pravna terminologija.

Dr. France Goršič.

I.

Vsi poklicni stanovi, tehniki, železničarji, poštarji, vse se podviza zgraditi svoja strokovna imenstva. Kaj je s pravniki? Kakor vsem onim, doni tudi njim na uho: non paratus. Ž njimi je stvar posebna. Skupno delovanje je nekdanj bilo. Razmere so bile krive, da se je razcepilo. Stara priznana stvar je, da so slovenski pravniki, ne najzadnji sodniki, dobrih kakovosti. Triintrideset letnikov strokovnega lista »Slovenskega Pravnika« je priča, da mali narod rok ni križema držal. Kako torej, da je nekdanj lepo izorana ledina zatrznjena ravno v času, ko je svoboda napočila? Naše preskromno gospodarstvo na tem polju je imelo pač samo eno dobro stran. Kolikor bolj je pomanjkljivo zaostajalo, toliko bolj je bil v prejšnjih letih vstop v praktično službovanje na naši zemlji tujcem otežen. Zloglasni kurzi za Nemce so bili bluff. Ko so kurzovci »Savo ribali« (v Savi ribariti!), se »z baroni po gozdih gonili« (pri brakadah!) proti narodu »debelo« (grobo) nastopali, so se vendar takratnim upravnikom pravosodstva oči odpirale, da je modus in rebus in da nam gre nekak »posestni stan«. Ne spada tu sem, temveč v zgodovino pravosodstva naših zemelj, kakšno je bilo to posestno stanje. Ako bi šlo zgolj za to, da lomičem slovenščine otežimo in ogrenimo lomastenje po naših pravnih tokavah, potem bi mogli šaljivo reči, primerjaje sebe z Angleži, da nam je dobrodošel edini tertium comparationis, ki ga prene-

gale, Dolenc in Miklosich. Leta 1853 je izšla »Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Österreichs, Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separatausgabe«, naš prvi pravni slovar, ki ga po uredniku splošno imenujemo Cigaletova terminologija.

Narodnostne pridobitve, zlasti jezikovne pridobitve v sodstvu so vzročno zvezane z razvojem pravnega jezika. Čudi se torej človek, ko vidi, da leto 1867 na razvoj slovarja ni tolikanj vplivalo, kakor bi po pravici mislili. Člen XIX. državnega osnovnega zakona je pač zgolj v teoriji ugotovil, da so vsi narodi države enakopravni in da ima vsak narod pravico, da varuje in neguje svojo narodnost in svoj jezik. Pred tem zakonom so razpisi justičnega ministra v dobi 1849—1867 sploh le na videz skromno širili, v praksi pa le krotko zavirali vpliv slovenščine. Sedaj je država priznala ravnopravnost vseh v deželah navadnih jezikov v šoli, v uradu in v javnem življenju. Vendar se razpisi justičnega ministrstva niti kasneje niso ravnali po tem osnovnem zakonu. Morda bom o priliki drugje o tem govoril, tukaj naj zadošča, da omenim, da so nam nekoliko svetlejši dnevi napočili za ministra pravosodstva Čeha Pražaka.

Razvoj izza slovitega razpisa iz leta 1882 za graški višji sodni okoliš pa do naše samostalnosti je iz naše pravkar zaključene politične borbe itak splošno znan. Že ob Pražakovem času Cigaletova terminologija ni več zadoščala. Bila je stvarno po sebi pomanjkljiva, novi zakoni so bili uvedli novih terminov, naš pisni jezik je bil njeno imenstvo prekosil, državni in deželni zakoniki so bili popustili besede starega slovarja očeta Matevža Cigaleta, prvega urednika slovenske izdaje državnega zakonika, moža, ki je moral delati hitro, brez predlog, brez pripomočkov in ki nam znamenjuje vso štiridesetletno dobo 1849—1889, Cigaletovo dobo.

Leta 1889. je bil za urednika slovenske izdaje državnega zakonika imenovan dr. Karel Štrekelj († 1912). V tem času (1890) je društvo »Pravnik« začelo pripravljati gradivo za novo pravno terminologijo. Urejeval ga je dr. Janko Babnik, ki mu je Štrekelj pregledal rokopis in korekturo. Pravnikova »Nemško - slovenska pravna terminologija« je izšla leta 1894.

Štrekelj je urejeval državni zakonik do leta 1897, pozneje se pa kot vseučiliški profesor slavistike na graški stolici ni več posebej bavil s pravnim imenstvom. Ob njegovi smrti je urednik »Slovenskega Pravnika« pravilno poudaril, da je bilo naravnost srečno naključje, ko je državni zakonik objavil vse gradivo novih civilnopravnih zakonov v prevodu Štrekljevem, ki je znal sloveniti po vseh pravilih jezika in njega duha. Njegovi prevodi so gladki in lahko razumljivi, med njimi osobito izvršilni red, ki je bilo zanj treba za toliko novih pojmov poiskati pravih slovenskih izrazov. Kratko, a važno dobo let 1889—1897 imenujem dobo viška, Štrekljevo dobo.

Tretja in zadnja doba, kateri pripadamo še danes, je doba jezikovnega brezvladja. Imenujem jo dobo razcepiljenosti. O nji sem se govoriti namenil in razmatrati hočem današnji položaj in kaj nam je storiti.

III.

Največje delo društva »Pravnika« je njega terminologija iz leta 1894. Za svojo dobo je bil ta slovar prav dober, splošno besedje takratne prakse je bilo dosti srečno omejnico. Pri tehničnih besedah je bil toliko pomanjkljiv, kolikor drugih pravnih strok ni tako temeljito upošteval, kakor sodstvo. Pogrešali so takoj v začetku oznamenil za upravno stroko, za pravno zgodovino, za teoretično pravno vedo, zlasti za pravno filozofijo, toda sodstveno besedje je bilo soliden temelj. Tudi mu je nedostajalo sodnozdravniških nazival. Zaradi solidnosti je bilo delo vredno, da bi bilo dalje moderno ostalo, nego mu je bilo usojeno. Ni toliko kriv besednjak, da je prišlo drugače, marveč razmere so usodno potrle njegov pomen, ko sta precej prvi dve leti 1895—1896 porodili Kleinovo obširno civilnopravno zakonodavstvo, katero je naše pravnike postavilo pred novo nalogo, hitro poiskati sto in sto nepričakovanih pravnih nazivov za novo donesene pojme in za novo skovane izraze. Pač veliko je vprašanje, kako bi se bili kos izkazali, da nismo imeli veččaka Štreklja za urednika državnega zakonika.

Z vsem ponosom zremo na obavljeno delo let 1894—1896 in trditi smemo, da smo bili tistikrat na višku časovnih zahtev. Kasneje so nas te žal prehiteli. »Pravnikova« terminologija je

ponosno zatirjevala, da bo za naprej uradna slovenska izdaja zakonov in ukazov v državnem zakoniku rabila tiste termine in tisto besedje, ki se »podaja v pričujoči knjigi, katera se torej s tem nekako oficijelnim značajem izročja slovenskim pravnikom.« To izjaviti je bil urednik od Štreklja izrecno pooblaščen. Ali pravega uspeha le ni bilo. Imensko besedje starega občnega sodnega reda je spadalo že po nekoliko letih v staro šaro. Besedje novih civilnopravnih zakonov z zamotanimi novimi pojmi je popustilo izraze, določene v terminologiji; isti pojav, ki je bil pred letom 1894 resničen za Cigaletovo prednico. Pletersnikov »Slovensko-nemški slovar« je izšel v letih 1894 do 1895 in torej ni bil upošteval drugega besedja ko Cigaletovo. Tako smo bili naenkrat reveži, da si smo imeli več slovarjev ko kdaj poprej. »Pravnikova« terminologija je bila ob aktualni svoj pomen, ostala je, kar je še: *i z b r a n o g r a d i v o C i g a l e t o v e d o b e*. podstava novega slovnika, ki bo na nji graditi višje in ki se mora s tem pozidati, da dobi slovniško-kritično lice današnje pisne slovenščine.

Najnaravneje bi kajpada bilo, da bi bili takoj po letu 1896 z novimi Štrekljevim besedjem učvrstili do trdne podlage sodstveno besedje in da bi bili ostale nedostatke odpravljali sproti od izdaje do izdaje. Zamudili smo to. Trdna podstava se je cmajala, in posledice čutimo zelo bridko. O vzrokih te zamude nisem neposredno informiran in podam besedo dr. Franu Mohoriču, ki je v »Vedi«, IV. str. 486 zapisal: »Po odhodu dr. Štreklja smo Slovenci dobili novega urednika za slovenski prevod in izdajo zakonov. Toda prišel je na Dunaj urednik zadnje naše terminologije dr. Babnik. Pri osebni in uradnem potrebnem stiku in sodelovanju bi naša izdaja zakonov lahko bila boljša. Toda pozivanca imata svoj različni posel in različna pota in tako na kako sodelovanje ni misliti.« Reš je: dr. Babnik in dr. Vidic sta prišla na Dunaj, a naša terminologija je ostala zunaj. Dober je ta uk predvsem za to, da se ne smemo zanašati, da nam bo terminologijo sestavil kak poseameznik, ampak sami moramo rešiti to stvar. Kdo jo ima prijeti? Kakor so stvari sedaj in ker gre za važno kulturno delo, nihče drugi ko vlada Slovencev sporazumno z društvom »Pravnikom«.

IV.

Ker se struga ni čistila, kakor bi se bila, da smo jo sproti snažili, je tekel po čudovitih razplavkih naraščajoči potok našega pravnega jezika. Društvo »Pravnik« se je pečalo le še z izdajanjem svojega glasila in ročnih izdaj prevodov avstrijskih zakonov. Ostanimo pri teh prestavah, ki so važen viš besedja nove terminologije. Delo sta opravila Kavčnik in Volčič, ki jima je bila ureditev poverjena vsakemu posamič. Civilno-pravne zakone (naj govorim najprej o teh, ker so najvažnejši) sta našla prevedene, in dasi sta hotela prevod dvigniti na višek že više razvitega pisnega jezika, težko jima je pač moralo biti, da bi bila nastopila proti avtorskemu ugledu tako slavnega jezikoslovca.

Najboljša predstava je Kavčnikov izvršilni red, a niti ta se ni otresel pogreškov, ki jih je bil Štrekelj kot nepravnik in v naglici pogrešil. Že za Štreklja je bilo jasno, danes je še bolj gotovo, da n. pr. nesrečna skovanka »domik« ne sme obveljati za nemški: Zuschlag. »Podelitev domika« (napis) se ima glasiti: podeljevanje (v dražbi); »domik« pa: podelitev (v dražbi). V tem zmišlu moramo pisati: upor zoper podelitev (§ 184, ne: zoper podelitev domika), podelitev je odreči . . . (§ 186, ne: domik je odreči . . .) itd. Nemški »zuschlagen« pomeni udar s kladivom kot znak končane dražbe, kasneje kot znak simbolne izročitve. Odtod je fraza: »unter den Hammer kommen«. Slovenščina si je drugače pomagala. Značilen ji je bil cklc (bobaen poje: es wird auf die Trommel geschlagen), od tod potem: na bobena priti. Pravijo torej: na bobena prodajati = im Lizitationswege verkaufen. Ni umljivo, kaj naj ima s tem opraviti glagol domikati, domakniti (domekniti). Nedovršnik domikati ima en sam pomen: hinzurücken. Dovršnik domakniti ima isti pomen in po Pleteršniku (Zalokarjev rokopis) še preneseni pomen: hinzugeben, torej (pri dražbi): mehr bieten. Domik bi mogel potemtakem kvečemu pomeniti: das Mehrbot, das höhere Angebot, nikakor pa ne: der Zuschlag. Ne najdeš niti jezikoslovca niti navadnega zemljana, ki bi ne mislil na: domig (od migati), ako mu poveš to temno besedo. Normalno uho je ne prenese, zato proč z njo!

V še večji meri velja isto o Volčičevih civilnopravnih zakonih, ki so njegova najboljša prestava. Vzemimo »p o s a m e z n e g a s o d n i k a«, ki je pogrešen, ker pomeni »der einzelne Richter« ali »ein einzelner Richter«, ne pa »der Einzelrichter«. Razločevati p o s a m n i sodnik (tako hoče Mohorič), pa p o s a m e z n i sodnik, to ni nič, ker oboje znači gori povedano. P o s a m i č - sodnik (dr. Dolenc) bi imel biti le posamični (posamičen) sodnik in bi pomenil isto. Odločiti se nam je ali za »p o s a m s k e g a s o d n i k a« (posamski zapor, Einzelhaft, je državni zakonik že prej prevajal, glej Pleteršnika) ali pa napravimo novo tvorbo od samostalnika »samost« = Isoliertheit (Pleteršnik), ki ga je v pomenu »po samosti« = einzeln zlasti rabil Jurčič, po samosti ali po dva (n. pr. Rokovnjači, str. 55). Iz te besede dobimo pridevnik »s a m o s t e n« (kakor starost — starosten, mladost — mladosten) in potem samostalnik: »s a m e s t n i k«.

Ti primeri naj za enkrat veljajo za zaključek: n i t i n a š i najboljši viri niso taki, da bi se smeli brez kritične predelave uporabiti.

Sledi pa tudi še to, da ne kaže zbirke nadaljevati dotle, dokler ne pride nova terminologija. Prevodi nereda niso manjšali, ampak večali so ga.

V.

Vem, da me vsakdo razume, da nočem manjšati zasluge dr. Edvarda Volčiča za stvar, ki o nji pišem. Ali objektivna resnica je, da so nekatere njegove prestave grozno slabe in da mož poslu včasih ni posvetil tistega truda, ki je minimum dolžnosti vsakega prevajalca. Skoro vsak njegovih ostalih preštevilnih prevodov trpi za površnostjo, ker je narekovalcu veliko ulogo vršil pisalni stroj in ker je prevod često oskrbel kak — avskultant. Ponižanje prevajanja zakonov za navaden popravek, ta zabloda je Volčiču krivdo naprtila, da je glavni sokrivec naše divje prakse.

Nekdo je izrekel besedo, da mora dober jezikoslovec biti tisti pravnik, ki hoče v Slovencih biti kos nalogam svojega urada. Ta beseda je resnična. Nje resničnosti si je bil svest vsak naš pravnik, kateri je s peresom v javnosti nastopil. Tej

okolnosti se zahvalimo, da imamo v strokovnih delih (tu ne mislim več prevodov) lep jezik, ki je zelo bogat z dobrimi novimi tvorbami, pa tudi z izrazi, iz naroda otetimi. Da ni enotnosti, kdo se more čuditi? Vsak se oprime tistega, kar mu bolj prija, kar se mu vidi primerneje. Tud tukaj velja: de gustibus...

Ena glavnih nalog nove terminologije bo: **z enačiti to** bujnost in **u s t a n o v i t i** tisto, kar je najboljše. To osobito tam, kjer imamo obilje z enačicami, ki jih, sestrice istih debel in korenov, našemljajo različne, včasih naravnost eksotične predpone in pripone. Isto velja seveda tudi za nazivala vsakdanje rabe. O priliki sem že in bom še pisal o teh pojavih. Tusem to ne spada, da se mi sestavek ne raztegne še bolj, kakor se je že. Mnogo so zakrivili prevodi prevajalcev, ki niso bili drugemu odgovorni ko sebi. Največ pa je zakrivila naša slavna navadna praksa. Liki markacije turistu v gorovju, tako naj bi bili sodni obrazci praktičnemu juristu kazali pravo pot. Ali na vsakem križpotu so motile znamke drugih barv. Zato skromni pripomoček uradnih obrazcev ni zadoščal za najpotrebnejšo orientacijo. Pravni jezik je »gojil« vsak za sebe, največkrat kar na slepo, brez preudarka, brez povprašanja. Vsak je krenil svojo pot, kakor v kočevskem pregovoru sveta dvojica. Mladi pravnik je vstopil v službo s čuvstvom svete bojazni, kaj bo. Kmalu je negotovost zamenil za čuvstvo samozavedne varnosti, spoznavši, da je vse eno, krene li po tej ali po oni znamki, saj kreneš lahko drugam, kadar te je volja. Kaj boš izpraševal, kaj se boš mučil in iskal, po svoje zavij, vzemi besedo in jo prestavi. n. pr. Kettenhandel je »verižna kupčija«, ki je oderuško preku-povanje, posel prekupuha, »prekupuštvo«. Vsakemu se je obneslo to, imeniten je bil v očeh vseh, osobito še tistih, ki so z narodnostno mržnjo opazovali razvoj mladega znanstvenega jezika. Tako zelo je v meso in kri prešla ta divja raba pravnega jezika, da je redek tak, ki bi se bil izvlekel iz ščavja. Ne sodimo prehudo! Slovenski jurist je bil sebi prepuščen. Edini rog, ki je včasih dobro trobil na pravo pot, je bil ves ta čas, od Rázlaga do danes, naš strokovni list, naš »Slovenski pravnik«, ki ga marsikdo ni slišal ali vsaj ni poslušal. Zato je izrastlo nebroj izrastkov, divjakov, ki se morajo operativno odstraniti. To so

tiste »prve pod roko se ponujajoče« besede hipne potrebe, rabljene v konkretnem primeru, sposobnim potrjene za državno službo. Mohorič je trdil (na istem mestu kakor sem gori navedel) in ima prav, da je to besedje nastalo brez preglednosti in da bo treba pri vsaki besedi prematrati, je-li raz višje sodilo splošnosti pravilna. Zakaj, terminologija mora stati na višjem stališču splošnosti in mora skrbeti za pravilno rabo posameznega rekla. Razločevanje je druga glavna naloga terminologije.

VI.

Dr. Babnik pripoveduje v predgovoru k terminologiji, da so odseki komisije 1849. l. za slovenski, hrvaški in srbski jezik delali vsak za se, ker se niso mogli zedinili za enotno terminologijo. To ni uspelo večinoma zaradi številnih cerkvenoslovenskih izrazov, za katere so se potegovali srbski člani komisije. Matiji Dolencu se je zahvaliti, da so bila vsa tri narečja v enem zvezku natisnjena, »nekaj zato, da bi se s tem bližnja njih sorodnost očitno kazala, nekaj pa zato, da bi se nasvetovani pravoslovni izrazi in izreki vzajemno podpirali, opravičevali in dopolnjevali«. Zdi se mi, da je ta uspeh ilirske dobe vse premalo upoštevan, že samo zato zasluži posebne omembe, da pride zopet v spomin. Hkrati naj bo s tem vprašanje sproženo, kako nam je prirediti novo terminologijo danes, ko smo s Hrvati in Srbi združeni.

V novejšem času je Mohorič (ravnotam kot gori navedeno) sprožil misel slovanske edinosti za sodne obrazce in za terminologijo. On poudarja, da pomen sodnih obrazcev za sodno rabo ni bil nikoli tako velik, kakor je postal in kakor še večji postaja sedaj zaradi novih zakonov. Predlaga, da se knjige obrazcev po kolikor mogoče enotnih terminih prirede v vseh (prej avstrijskih) slovanskih jezikih. Od take knjige si je obetal prave in trajne veljave ter vzgojevalnega pomena za pravniški podrastek. Ta njegova ideja je sedaj aktualna postala v nekoliko manjšem obsegu, a je aktualnost toliko večja. Poželjno je, da kmalu izide slovenska knjiga obrazcev za pravdne in nepravdne (izvensporne = ausserstreitig, a Hrvatje pravijo rajši »neparbene«) s t v a r i. Severnoslovanskih tekstov

sedaj ne bomo rabili. A hrvaški in srbski tekst bi bila vsakemu dobrodošla. Vsa tri narečja so enakopravna. Ob mejah našega narečja in v večjih mestih bo treba uradovati tudi v drugih dveh narečjih. Vsak pravnik se bo po obrazcih lagotno seznanjal z rekli južnih bratov. Ne samo knjiga obrazcev, ampak tudi uradni obrazci (tiskovine) naj bi imeli pristavljena hrvaška in srbska besedila, kakor so slično poprej k nemškemu besedilu pristavljali slovenski in hrvaški tekst. Z izdajo knjige obrazcev ne smemo odlašati, ker je potreba nujna in ker bo gotovo nekaj let minilo, preden izide nova pravna terminologija. Kasneje se naj knjiga popravi po novem slovarju in nova izda.

Pri tem moramo pustiti jezik pri miru. Nikakor ne gre, da bi narečja troedinega naroda zbliževali s posameznimi poizkusi nekaterih juristov. Pri potrebnih previdnostih bi bilo kvečemu dopustno, in to velja za našo terminologijo sploh, da bi se na prvo mesto postavile besede, ki jih rabimo za isti pomen vsi Južoslovani, da s tem, kakor pravi Mohorič, zastavimo pot nadaljnemu nepotrebnemu cepljenju. Nikar pa Hrvatiti ali Srbiti kar vprek, ker bi se zmeda le povečala. Pomnimo, da ne moremo zbliževati, česar še ni. Najprej nam je ustanoviti svoj pravni jezik, ga preveitati in izčiščenega uzakoniti.

Potem bo šele sposoben za nadaljnji razvitek, ki bo na pravnem terišču brez dvojbe poprej nego drugod meril tiakaj, da se zbližajo narečja. Poprej kaj takega uganjati ni grajenje, ampak podiranje. Nikdar ne smemo v nemar pustiti načela, da jezik pravoslovja ni samostalen jezik, ampak le del pisnega jezika narodovega in da se ne sme ločen od slednjega po drugi poti razvijati, temveč le v okviru, zanj veljavnem, in vštric njega. Nova naša terminologija sme imeti en sam namen: napraviti saljdo od l. 1851 do sedaj.

Ta saljdo je čisto naš. Ž njim nimajo opravka niti Hrvatje niti Srbi. Za red v slovenski hiši gre. Sestavljavci terminologije se morajo ogibati tvorb, ki niso do sedaj v rabi, pa bile kake tvorbe še bolj imenitne kakor so nekatere, n. pr. v izborni Smiričevi službeni terminologiji. Kot zaključek velja: najprej sestavimo slovensko terminologijo, potem šele sestavljajmo slovensko-srbsko-hrvaško.

rek, a

VII.

Komu se naj sestava terminologije poveri, to vprašanje je v gori povedanem deloma že rešeno. Jezikoslovca-veščaka itak nimamo, da bi se bil s pravnim imenstvom bavil, nego pri slučajni konkretni rabi v praksi. Štrekelj nam je dokaz, da nepravnik novemu pravnemu besedju ne odolí, pa bil najboljši jezikoslovec svoje dobe. Ta trditev bi se dala podpreti z dokazi najnovejšega časa. Naj zadovolji en primer. Jezikoslovno pravilno, toda za pravoslovje sila neumestno je eden naših najboljših jezikoslovcev iztaknil, da moramo izpuliti besedo »postopati, postopanje«. Proti temu ne bo nihče prigovarjal, da je slovenski pomen za to besedo: postavati, pohajkovati. Vendar menim, da smemo besedo v hrvaškem pomenu obdržati, saj bi morali od glagola »ravnati« samostalnik šele izpeljati. Mnogo časa bi minilo, preden bi se nova tvorba tako udomačila, kakor se je hrvaška izposojenka. Kadar rabiš frazo: »sodišče postopa«, nihče več ne misli na prvotni slovenski pomen glagola postopati, še manj se boj tega, ako rabiš vsakdanji glagolnik »v postopanju zaradi...« ali »v sodnem (kazenskem) postopanju«. Tukaj velja pač takoj se zblíževati z južnim bratom, ki govori vselej »o sudskom postupku«. Da pri udomačenki vztrajamo, tako v tem primeru preprečimo nadaljnje nepotrebno cepljenje.

Razločevanje in enačenje izrazov, o čemer je bil govor prej, to delo po drugi strani ni stvar pravnika. Bil še tako vešč jeziku, je pravnik zastopnik svoje manire. To je dovolj, da mu ni zaupati takega posla. Jezikoslovna veda in splošnost nikakor ne pritrđita, da bi pravnik z nekakim popolnim pooblastilom izvedel kočljivo reč, o kateri smo rekli, da se tiče sestavnega dela našega pisnega jezika.

Zaključim, da se mora delo objaviti s kombiniranimi močmi. Pravniki in jezikoslovci se morajo združiti v ta namen. Gradivo je delo pravnikov, glavna redakcija pa delo obojih, jezikoslovcev in pravnikov. Le po tem potu dobimo dobro terminologijo.

VIII.

Ne da bi si druge pravice prilaščal ko to, ki gre vsakemu državljanu, si dovolim staviti na razgovor in v poštev naslednje

na svete in predloge. Čas je, da o njih korenito razmatramo.

Akcijo prevzame vlada, določi tiskarnico, plača vse stroške in poveri vodstvo in nadzorstvo priprav in dela poverjeništvu za pravosodje, ki mu naroči, da ravna v sporazumu z odborom društva »Pravnik«.

Delo se omeji tako, da se najprej in čimprej izda slovenska pravna terminologija. V priličnem času stopi poverjenik z bratskima poverjenikoma v domenek, kako začeti s pripravo za izdajo slovensko-srbsko-hrvaške terminologije.

Temeljno gradivo bodi Pravnikova »Nemško-slovenska pravna terminologija«, ki jo ima glavna redakcija popraviti na sedanji pisni jezik.

Gradivo so objave od leta 1895 naprej, in sicer pravno in sorodno besedje: slovenskih izdaj prejšnjega državnega zakonika, prejšnjih deželnih zakonikov in sedanjih uradnih listov; strokovnega lista »Slovenski pravnik«; slovenskih zbirk zakonov; slovenskih monografij, ki se tičejo pravnih strok; vseh sličnih sestavkov in razprav periodičnega, zlasti revijalnega časopisja (Naši zapiski, Demokracija, Veda, Napredna misel, Čas, Carniola, Časopis za slovenski jezik itd.). Besedje je omejniti tako, da se sprejmejo vsi izrazi, ki so potrebni za pravno filozofijo, za vse panoge teoretičnega prava in za vse praktične pravniške stroke. Pravilna nazivala izbere in določi glavna redakcija.

Redakcija se loči v ureditev gradiva, glavno redakcijo in korekturo.

Ureditev gradiva, ki ga zbero pravniki, se poveri pravniku.

Glavna redakcija se loči v predureditev in pravo ureditev. Pri predureditvi izločita urednik gradiva in en jezikoslovec-veščak iz vsega gradiva tisti del besedja, ki je po sedanjem pisnem jeziku gotov. Kar ostane dvomnega, pride pred anketo 5 članov, ki ji načeluje urednik gradiva. Načelnik in jezikoslovec predureditve poslujeta kot referenta in člana. Tretji član je jezikoslovec po poklicu, zadnja dva sta jezika dobro vešča pravnik. Sklepa se z večino glasov. Dirimira načelnik. On sestavi rokopis.

Korekturo opravi jezikoslovec-referent.

Vse člane imenuje poverjenik za pravosodje. Bivati morajo na sedežu poverjenika ali vsaj blizu njega.

Delo izide v sešitkih po 5 do 10 pol.

Ko delo izide, izda vlada razpis, da je besedje terminologije obvezno za urade, vseučiliško pravno fakulteto in uradne liste slovenskega dela Jugoslavije.

Naša revolucija in naše pravo.

Anton Lajovic.

V »Slovcu« z dne 11. in 14. julija 1920 sem priobčil par člankov, v katerih sem o problemu, izraženem v naslovu, pisal zlasti z ozirom na znano stanovanjsko naredbo poverjenika dr. Gosarja. Ker je bila stvar namenjena za dnevnik, je naravno, da sem se bolj dotikal onih strani problema, ki bi utegnile zanimati širše občinstvo.

Ker pa je ta problem danes za pravnika zelo važen, tako da bi v premnogih vprašanjih ne mogel najti rešitve, če nisi vsaj nekoliko orijentiran, se mi zdi koristno, problem nekoliko razgrniti v pravniškem glasilu. Moj namen je v glavnem: pokazati na ta problem vsaj v nekaterih smereh, in dasi bom skušati mu dati svojo rešitev, mi je bolj važno to, da tovariši pravniki vzamejo moje rešitve za napadalno bazo, da pridemo tako preko njih do nekega po možnosti dobrega spoznanja.

I.

Problema prava ni moči razumeti drugače, kakor če ga gledamo s stališča biologije narodov, s sociološkega stališča. Pravo ni nekaj apriornega, marveč je le funkcija življenja. Življenje je stalni regulator prava. Pravo samo le v razmeroma neznatni meri regulira življenje.

Pravo je zame manometer moči dveh bojujočih se socialnih skupin, katerih interesi se križajo. V tem boju pride od časa do časa do tega, da se medsebojno razmerje moči začasno